EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 21.2.2023
COM(2023) 101 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Izvajanje Uredbe (EU) št. 1379/2013 o skupni ureditvi trgov za ribiške proizvode in proizvode iz ribogojstva

KAZALO

1 UVOD 1

2 IZVAJANJE UREDBE O SUT IN PRISPEVEK K DOSEGANJU CILJEV SRP 3

2.1 Poklicne organizacije 3

2.1.1 Prispevek k doseganju ciljev SRP 3

2.1.2 Pravila o ustanavljanju organizacij proizvajalcev, združenj organizacij proizvajalcev, medpanožnih organizacij in nadnacionalnih poklicnih organizacij ter cilji in ukrepi 5

2.1.3 Priznavanje organizacij proizvajalcev, medpanožnih organizacij in nadnacionalnih poklicnih organizacij 6

2.1.4 Razširitev pravil 10

2.1.5 Načrti proizvodnje in trženja 10

2.1.6 Stabilizacija trgov 12

2.2 Tržni standardi 13

Prispevek k doseganju ciljev SRP ter določanje in upoštevanje tržnih standardov 13

2.3 Informacije za potrošnike 14

2.3.1 Prispevek k doseganju ciljev SRP 14

2.3.2 Obvezne informacije 15

2.3.3 Poročanje o okoljskem označevanju 16

2.3.4 Dodatne prostovoljne informacije 17

2.4 Pravila o konkurenci 18

Prispevek k doseganju ciljev SRP in izvzetja iz pravil o konkurenci 18

2.5 Tržne informacije 18

3 SKLEPNE UGOTOVITVE 20

PRILOGI 22

Priloga 1 – Pravna podlaga 22

Priloga 2 – Javno posvetovanje 23

1 UVOD

Skupna ureditev trgov za ribiške proizvode in proizvode iz akvakulture obstaja od leta 1970. Je najstarejši steber skupne ribiške politike (SRP) ter skupaj z ohranitvenimi in finančnimi ukrepi tvori njen sestavni del.

Skupno ureditev trgov urejata Uredba (EU) št. 1379/2013 o skupni ureditvi trgov za ribiške proizvode in proizvode iz ribogojstva[1] (v nadaljnjem besedilu: uredba o SUT) in Uredba (EU) št. 1380/2013 o skupni ribiški politiki[2] (v nadaljnjem besedilu: uredba o SRP), zlasti njen člen 35.

Leta 2013 sta bili skupna ureditev trgov in SRP reformirani, pri čemer je namen skupne ureditve trgov doseči cilje SRP. Reforma je za države članice ter sektor ribištva in akvakulture pomenila vrsto temeljnih sprememb, zlasti okrepitev vloge organizacij proizvajalcev z izboljšanjem položaja gospodarskih subjektov in novo intervencijsko logiko, s katero so se prenehali uporabljati pretekli intervencijski mehanizmi, v okviru katerih je uporaba javnih sredstev podpirala trajno umikanje ribiških proizvodov iz prehrane ljudi ali njihovo uničenje.

Skupna ureditev trgov obsega pet področij ukrepanja:

- poklicne organizacije: vključujejo organizacije proizvajalcev, združenja organizacij proizvajalcev in medpanožne organizacije;
- skupne tržne standarde: v njih so določene enotne značilnosti ribiških proizvodov, ki se prodajajo v EU, ne glede na njihovo poreklo; ti standardi prispevajo k zagotavljanju preglednega notranjega trga visokokakovostnih proizvodov;
- obveščanje potrošnikov: obvezne informacije, ki dopolnjujejo splošno označevanje živil v skladu z Uredbo (EU) št. 1169/2011 o zagotavljanju informacij o živilih potrošnikom[3], in okvir prostovoljnih informacij za spodbujanje trajnostnih potrošniških navad;
- pravila o konkurenci: pod določenimi pogoji so dovoljena izvzetja iz njihove uporabe; ter

[1] Uredba (EU) št. 1379/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2013 o skupni ureditvi trgov za ribiške proizvode in proizvode iz ribogojstva in o spremembi uredb Sveta (ES) št. 1184/2006 in (ES) št. 1224/2009 ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 104/2000 (UL L 354, 28.12.2013, str. 1).

[2] Uredba (EU) št. 1380/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2013 o skupni ribiški politiki in o spremembi uredb Sveta (ES) št. 1954/2003 in (ES) št. 1224/2009 ter razveljavitvi uredb Sveta (ES) št. 2371/2002 in (ES) št. 639/2004 ter Sklepa Sveta 2004/585/ES (UL L 354, 28.12.2013, str. 22).

[3] Uredba (EU) št. 1169/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2011 o zagotavljanju informacij o živilih potrošnikom, spremembah uredb (ES) št. 1924/2006 in (ES) št. 1925/2006 Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Komisije 87/250/EGS, Direktive Sveta 90/496/EGS, Direktive Komisije 1999/10/ES, Direktive 2000/13/ES Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Komisije 2002/67/ES in 2008/5/ES in Uredbe Komisije (ES) št. 608/2004 (UL L 304, 22.11.2011, str. 18).

- tržne informacije: zbiranje, obdelava in razširjanje gospodarskih informacij o trgih ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture v podporo strategijam deležnikov in oblikovanju politik.

Izvajanje tržne politike EU v zvezi z ribiškimi proizvodi in proizvodi iz akvakulture podpirata Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo[4] (ESPR) ter Evropski sklad za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo[5] (ESPRA).

Uredba o SUT je bila spremenjena[6] trikrat:

- prvič leta 2013 zaradi začasnega izvzetja proizvodov, namenjenih prodaji na drobno končnemu potrošniku na Mayottu, iz nekaterih obveznosti označevanja, ker je Mayotte leta 2014 pridobil status najbolj oddaljene regije[7];

- drugič leta 2015 zaradi uskladitve najmanjših referenčnih velikosti ohranjanja z najmanjšimi velikostmi za trženje[8] in

- nazadnje[9] leta 2020 zaradi vključitev kriznih ukrepov za odpravljanje motenj na trgu, ki so bili posledica krize zaradi COVID-19; ti ukrepi so bili z istim namenom uporabljeni po izbruhu ruske vojne agresije proti Ukrajini.

V tem poročilu so opisani izvajanje in rezultati uredbe o SUT v skladu s členom 48 navedene uredbe. Sestava tega poročila je v skladu s strukturo uredbe o SUT. V okviru vsakega oddelka zajema naslednje:

- pregled izvajanja določb uredbe o SUT in njihovega prispevka k doseganju ciljev SRP;

- glavne dosežke, zlasti tiste, ki izhajajo iz reforme;

- izzive in pomanjkljivosti pri izvajanju Uredbe ter

---

4 Uredba (EU) št. 508/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. maja 2014 o Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo in razveljavitvi uredb Sveta (ES) št. 2328/2003, (ES) št. 861/2006, (ES) št. 1198/2006 in (ES) št. 791/2007 in Uredbe (EU) št. 1255/2011 Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 149, 20.5.2014, str. 1).

5 Uredba (EU) 2021/1139 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. julija 2021 o vzpostavitvi Evropskega sklada za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo ter spremembi Uredbe (EU) 2017/1004 (UL L 247, 13.7.2021, str. 1).

6 Glej Prilogo 1.

7 Uredba Sveta (EU) št. 1385/2013 z dne 17. decembra 2013 o spremembi uredb Sveta (ES) št. 850/98 in (ES) št. 1224/2009 ter uredb (ES) št. 1069/2009, (EU) št. 1379/2013 in (EU) št. 1380/2013 Evropskega parlamenta in Sveta, zaradi spremembe položaja Mayotta v razmerju do Evropske unije (UL L 354, 28.12.2013, str. 86).

8 Uredba (EU) 2015/812 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2015 o spremembi uredb Sveta (ES) št. 850/98, (ES) št. 2187/2005, (ES) št. 1967/2006, (ES) št. 1098/2007, (ES) št. 254/2002, (ES) št. 2347/2002 in (ES) št. 1224/2009 ter uredb (EU) št. 1379/2013 in (EU) št. 1380/2013 Evropskega parlamenta in Sveta glede obveznosti iztovarjanja ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1434/98 (UL L 133, 29.5.2015, str. 1).

9 Uredba (EU) 2020/560 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2020 o spremembi uredb (EU) št. 508/2014 in (EU) št. 1379/2013 glede posebnih ukrepov za ublažitev vpliva izbruha COVID-19 na sektor ribištva in akvakulture (UL L 130, 24.4.2020, str. 11).

- področja, ki jih je mogoče v okviru sedanjega pravnega okvira ali zunaj njega izboljšati in na katerih je mogoče cilje skupne ureditve trgov, kot je zeleni dogovor EU ali strategija „od vil do vilic“, učinkoviteje doseči ali dodatno podpreti z drugimi (novejšimi) instrumenti.

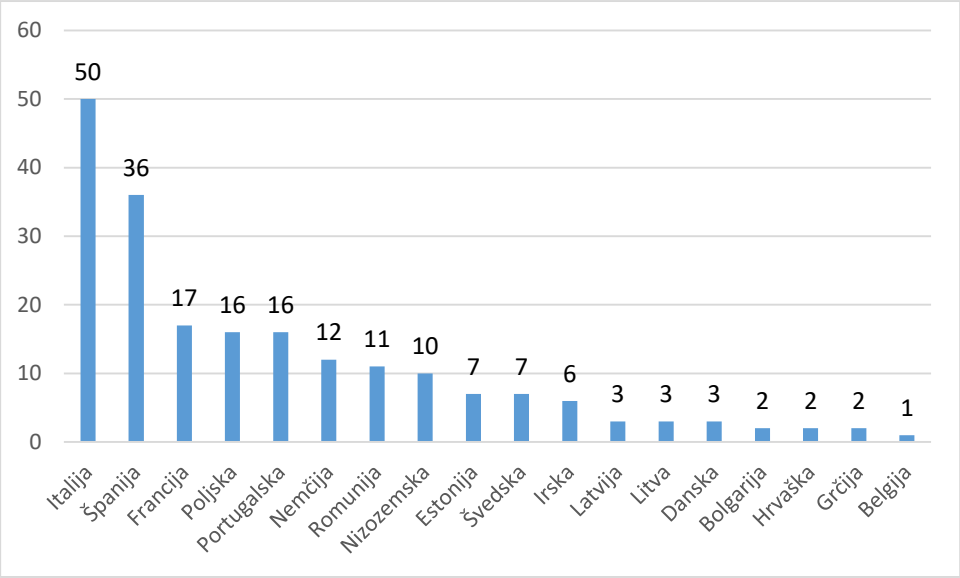
2 IZVAJANJE UREDBE O SUT IN PRISPEVEK K DOSEGANJU CILJEV SRP

2.1 Poklicne organizacije[10]

2.1.1 Prispevek k doseganju ciljev SRP

Zaradi svojega uradnega priznanja imajo organizacije proizvajalcev obveznosti v zvezi z izvajanjem ciljev SRP. Posledica teh obveznosti je privilegiran dostop do finančne podpore in možnost izvzetja iz pravil o konkurenci v skladu s pogoji iz uredbe o SUT. To ne velja za različne druge vrste lokalnih, nacionalnih ali nadnacionalnih kolektivnih organov proizvajalcev[11] v EU.

Slika 1 – Število organizacij proizvajalcev po državah članicah

Organizacije proizvajalcev so zato temelj sektorja ribištva in v manjši meri (vendar vse bolj) sektorja akvakulture. Podpirajo vsakodnevno upravljanje SRP in omogočajo njeno skupno izvajanje na ravni proizvajalcev. To temelji na zahtevi, v skladu s katero morajo vse organizacije proizvajalcev pripraviti in izvajati načrte proizvodnje in trženja. Natančneje je v uredbi o SUT določeno, da je namen teh načrtov prispevati k doseganju ciljev, ki so v zvezi s skupno ureditvijo trgov določeni v členu 35 uredbe o SRP, in vseh ciljev, ki so v zvezi z organizacijami proizvajalcev določeni v členu 7 uredbe o SUT. Na podlagi tega so organizacije proizvajalcev pooblaščene za skupno upravljanje dejavnosti svojih članov pod strogim pogojem, da izpolnjujejo obveznosti ohranjanja. Prispevajo k prehranski varnosti, saj zagotavljajo razpoložljivost in trajnostnost širokega spektra morske hrane. Organizacije

[10] Novembra 2022 je bilo število organizacij naslednje: 204 organizacije proizvajalcev (163 v sektorju ribištva in 41 v sektorju akvakulture) iz 18 držav članic, devet združenj organizacij proizvajalcev (v sektorju ribištvu) iz sedmih držav članic in sedem medpanožnih organizacij iz šestih držav članic.

[11] Npr. *prudhommies* v Franciji in *cofradías* v Španiji.

proizvajalcev s tem opravljajo naloge javne službe in obenem izboljšujejo tržne priložnosti svojih članov.

Evropska komisija je zaradi te ključne vloge organizacij proizvajalcev pri doseganju ciljev SRP začela spodbujati ustanavljanje, utrjevanje in financiranje organizacij proizvajalcev po vsej EU, zlasti v državah članicah, v katerih je primarna proizvodnja še vedno precej razpršena (akvakultura, mali ribolov). Močna prisotnost organizacij proizvajalcev je ključnega pomena za preživetje in blaginjo obalnih skupnosti ter krepitev vloge primarnih proizvajalcev v odnosu do predelovalne industrije ali trgovcev na drobno. Priprava nacionalnih programov ESPR(A) je bila v zvezi s tem ključna naloga.

2.1.2 Pravila o ustanavljanju organizacij proizvajalcev, združenj organizacij proizvajalcev, medpanožnih organizacij in nadnacionalnih poklicnih organizacij ter cilji in ukrepi

Deležniki EU[12] so poročali, da so orodja, ki so organizacijam proizvajalcev na voljo v skladu z uredbo o SUT, zlasti načrti proizvodnje in trženja, ustrezno prilagojena za zagotavljanje pomoči pri doseganju njihovih ciljev, zlasti pri izboljšanju organizacijske strukture dobave rib z namenom povečanja prihodkov ribičev in ribogojcev ter pri izvajanju SRP v praksi. Proizvajalci so sicer poudarili, da so nacionalni organi v smislu ravni podpore, zlasti finančne, nedosledni. Zato med državami članicami prihaja do precejšnjih razlik v razvoju in delovanju organizacij proizvajalcev ter do težav pri zagotavljanju enakih konkurenčnih pogojev.

Da bi zmanjšala ta neravnovesja, si je Komisija nenehno prizadevala za obveščanje in ozaveščanje vseh, ki so vključeni v izvajanje tega inovativnega orodja (načrtov proizvodnje in trženja). Ta prizadevanja so se začela s podrobno oceno nacionalnih programov ESPR in pripravo priporočil v zvezi z njimi. Komisija je bila za tem stalno na voljo za pojasnjevanje konceptov, odpravljanje nejasnosti in lajšanje izmenjave dobrih praks. Kljub temu je treba priznati, da postopek priprave, izvajanja in spremljanja poteka med nacionalnimi organi in njihovimi organizacijami proizvajalcev, saj so nazadnje oni tisti, ki odločajo o vsebini načrtov proizvodnje in trženja ter ravni podpore pri njihovi pripravi in izvajanju, pri čemer so za to najprimernejši. To seveda povzroča določeno stopnjo neenakosti med državami.

Nekaterim kategorijam proizvajalcev (zlasti ribogojcem in malim priobalnim ribičem) delovanje organizacij proizvajalcev še vedno predstavlja izziv. Proizvajalci v ribogojstvu priznavajo, da je revizija uredbe o SUT pomagala zagotoviti ustreznejši pravni okvir za organizacije proizvajalcev v akvakulturi. Še posebej so bili uspešni ukrepi za spodbujanje in obveščanje pod vodstvom organizacij proizvajalcev v akvakulturi. Vendar je število organizacij proizvajalcev proizvodov iz akvakulture v EU še vedno nizko, zato jim ni v celoti uspelo združiti ponudbe, kar bi jim sicer lahko pomagalo pri obravnavi visoke strukturne koncentracije prodaje na drobno. Obveščanje o prednostih ustanavljanja organizacij proizvajalcev proizvodov iz akvakulture je eden od ukrepov iz strateških smernic EU za bolj trajnostno in konkurenčno akvakulturo EU za obdobje 2021–2030[13], objavljenih leta 2021.

Poziv k boljši strukturni ureditvi sektorjev malega ribolova[14] in akvakulture[15] ter razvoju medpanožnih organizacij vključujeta tudi poročili Evropskega parlamenta.

---

[12] Mnenje Svetovalnega sveta za trge o delovanju skupne ureditve trgov, marec 2022.

[13] SWD(2021) 102 final z dne 12 maja. 2021 – Delovni dokument služb Komisije *Strategic guidelines for a more sustainable and competitive EU aquaculture for the period 2021 to 2030* (Strateške smernice za bolj trajnostno in konkurenčno akvakulturo EU za obdobje 2021–2030).

[14] Poročilo o optimizaciji vrednostne verige v ribiškem sektorju EU (2017/2119(INI)) (poročevalka: Clara Eugenia Aguilera García, S&D, Španija).

Mali priobalni ribiči poročajo, da ne prejmejo vedno ustrezne upravne in/ali finančne podpore za ustanovitev in delovanje organizacij proizvajalcev. Navajajo tudi, da države članice pri določanju meril za priznanje (npr. zadostna gospodarska dejavnost na območju[16]) ne upoštevajo v zadostni meri njihovih posebnosti. Komisija si v okviru svoje vloge v tem postopku prizadeva predvsem olajšati dialog in razumevanje med stranmi, zlasti zaradi razjasnitve konceptov in regulativnih vidikov. Kaže, da je ta pristop učinkovit in da olajšuje postopek priznavanja organizacij malih priobalnih ribičev[17]. Dodatno oviro predstavlja dejstvo, da nižje stopnje dobička in omejeni upravni viri malih priobalnih ribičev slabijo finančno vzdržnost njihovih organizacij proizvajalcev ter njihovo sposobnost za izpolnjevanje pravnih in upravnih zahtev, povezanih z ustanovitvijo ali vodenjem organizacije proizvajalcev. Prave rešitve ne predstavlja niti možnost malih priobalnih ribičev, da se pridružijo obstoječi organizaciji proizvajalcev, s čimer nastane mešana organizacija proizvajalcev (sestavljena iz malih ter srednjih in velikih ribičev), saj ne obravnava vedno specifičnih potreb malih priobalnih ribičev.

Izkušnje z medpanožnimi organizacijami, ki združujejo predstavnike iz celotne dobavne verige (proizvodnje, predelave in prodaje na drobno), so omejene, saj takih organizacij v tem sektorju skorajda ni. Zlasti med krizo zaradi COVID-19 se je izkazalo, da so dobro delujoče medpanožne organizacije dragocen instrument za krepitev pravilnega delovanja vrednostne verige in skupno blaženje vpliva v različnih fazah.

Sektor in nacionalni organi menijo, da je možnost priznavanja nadnacionalnih poklicnih organizacij pomembna. Vendar so bile doslej le štiri organizacije proizvajalcev uradno priznane kot nadnacionalne. V okviru pilotnega projekta[18], izvedenega leta 2020, je bilo izpostavljeno, da odsotnost konkretnih pravnih določb v praksi povzroča težave tako pri priznavanju kot pri delovanju teh organizacij. Financiranje teh nadnacionalnih organizacij je ključno, saj uradni mehanizem, ki bi dvema ali več državam članicam omogočal skupno financiranje ali organizacijo financiranja nadnacionalne organizacije, ne obstaja. Da bi pojasnila obstoječe možnosti in organizirala sodelovanje v zvezi s financiranjem takih organizacij, je Komisija državam članicam zagotovila smernice[19].

2.1.3 Priznavanje organizacij proizvajalcev, medpanožnih organizacij in nadnacionalnih poklicnih organizacij

Po začetku veljavnosti prenovljene uredbe o SUT je Komisija pripravila smernice[20] o postopku priznavanja, da bi države članice in sektor podprla v tem postopku. Hkrati je

---

15 Poročilo Trajnostnemu in konkurenčnemu evropskemu sektorju akvakulture naproti:sedanje stanje in prihodnji izzivi (2017/2118(INI)) Carlos Iturgaiz, PPE, Španija).

16 Člen 14(1), točka (b), uredbe o SUT.

17 Primera sta priznanje irske organizacije proizvajalcev Irish Islands Marine Resource Organisation (organizacija za morske vire Irskih otokov) leta 2021 in priznanje francoske organizacije proizvajalcev Organisation de producteurs du Levant (organizacija proizvajalcev z otoka Levant) leta 2019.

18 Platforma EU za organizacije proizvajalcev ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture.

19 Dopis strokovni skupini za trge in trgovino z ribiškimi proizvodi in proizvodi iz akvakulture o nadnacionalnih organizacijah, januar 2021.

20 SWD(2016) 113 final z dne 1. aprila 2016 – Delovni dokument služb Komisije z naslovom *Smernice o izvajanju Poglavja II „Poklicne organizacije“ Uredbe (EU) št. 1379/2013 o vzpostavitvi skupne ureditve trgov za ribiške proizvode in proizvode iz ribogojstva*.

Komisija za zagotovitev skladnosti s pravili o SUT od vseh držav članic zahtevala, da opravljajo preglede dejavnosti svojih priznanih organizacij, in si prizadevala za uskladitev pogostosti teh pregledov v državah članicah.

a. Horizontalni pregledi skladnosti in ugotovljene težave

V skladu s členom 18 uredbe o SUT morajo države članice redno preverjati, ali organizacije proizvajalcev in medpanožne organizacije izpolnjujejo pravila o priznanju. Člen 20 uredbe o SUT Komisiji omogoča izvajanje pregledov. Komisija je na podlagi tega leta 2016 vse zadevne države članice vprašala, ali so opravile preglede za preverjanje, ali organizacije proizvajalcev in medpanožne organizacije izpolnjujejo pravila o SUT, in kakšni so bili rezultati teh pregledov. Sočasno oziroma na podlagi rezultata teh pregledov je Komisija začela tri postopke EU Pilot in postopek za ugotavljanje kršitev, da bi obravnavala ugotovljene neskladnosti. V enem primeru je preglede na kraju samem v zvezi s priznanjem organizacij proizvajalcev izvedla Komisija sama.

V nekaj primerih je bilo priznanje organizacije proizvajalcev na podlagi kombinacije pregledov, ki jih je izvedla Komisija, in pregledov, ki so jih izvedle države članice, preklicano, saj se je na primer izkazalo, da nekatere organizacije proizvajalcev niso dovolj gospodarsko aktivne, kot to zahteva uredba o SUT. V drugih primerih so nacionalni organi od nekaterih organizacij proizvajalcev tudi zahtevali, da zaradi uskladitve z uredbo o SUT spremenijo svoj statut, pravila ali lastniško strukturo. Poleg tega so nekatere države članice objavile nacionalne smernice, zlasti o merilih za priznanje organizacij proizvajalcev ali spremljanju priznanih organizacij proizvajalcev.

Glavna vprašanja, ki so bila v okviru nacionalnih pregledov organizacij proizvajalcev opredeljena kot pomanjkljivosti, so navedena v nadaljevanju.

- Izpolnjevanje pogoja glede pluralnosti članov: nekatere države članice niso podrobno preverile lastniške strukture organizacij proizvajalcev, zlasti končnih lastnikov njihovih članov. Nekatere države članice so presodile, da ni treba preverjati, ali je ta pluralnost dejanska, in menile, da zadostuje formalna pluralnost članov organizacij proizvajalcev. Vendar je v primeru, da je končna lastnica vseh družb ali plovil, ki delujejo v okviru organizacije proizvajalcev, le ena fizična ali pravna oseba, delovanje sistema skupne ureditve trgov ogroženo, zahtev iz člena 14(1) v povezavi s členom 17 uredbe o SUT pa ni mogoče izpolnjevati. Nacionalni organi bi morali zato izvajati preglede, s katerimi ne bi preverjali le identitete različnih pravnih ali fizičnih oseb, ki so članice organizacije proizvajalcev, temveč tudi identiteto njihovih končnih lastnikov ali fizičnih in pravnih oseb, ki so imetnice kapitala članov organizacije proizvajalcev.

- Odsotnost ustreznih dokazov o preverjanju demokratičnega delovanja organizacij proizvajalcev, kot se zahteva v členu 17, točka (d), uredbe o SUT. Pristojni nacionalni organi morajo preveriti, ali vzpostavljena struktura upravljanja članom omogoča nadzor nad ureditvijo in odločanjem organizacij proizvajalcev.

- Nezadostno preverjanje pravil o pristopu novih članov ali preklicu članstva, kot se zahtevajo v členu 17, točka (f), uredbe o SUT.

- Odsotnost posodobljenih meril za ocenjevanje, ali je organizacija dovolj gospodarsko aktivna na zadevnem območju (zahteve iz člena 14(1), točka (b), uredbe o SUT).

- V nekaterih državah članicah je bila načrtovana pogostost pregledov nezadostna.

Komisija namerava preglede izvesti ponovno, da bi preverila, ali države članice izpolnjujejo svoje obveznosti glede pregledovanja svojih organizacij proizvajalcev.

b. Težave pri uradnem priznavanju nadnacionalnih poklicnih organizacij

Pilotni projekt, izveden leta 2020, je v zvezi s posebnim primerom nadnacionalnih poklicnih organizacij in zlasti v zvezi z organizacijami proizvajalcev poudaril vrsto izzivov in pomanjkljivosti, zaradi katerih prihaja do negotovosti glede:

- opredelitve pojma nadnacionalnosti, ki je v uredbi o SUT ni, in
- tega, kako je treba nekatere zahteve glede priznavanja organizacij proizvajalcev uporabljati za nadnacionalne organizacije (npr. merila o zadostni gospodarski aktivnosti).

Komisija je državam članicam zagotovila pojasnila in jim razložila, da lahko uvedejo posebna pravila ali opredelitve in praktične ureditve za nadnacionalne organizacije, če te niso v nasprotju z uredbo o SUT ali zakonodajo EU na splošno.

2.1.4 Razširitev pravil

Oddelek III uredbe o SUT vključuje možnost razširitve nekaterih pravil organizacije proizvajalcev na proizvajalce, ki delujejo na območju dejavnosti zadevne organizacije proizvajalcev in niso njeni člani. Ta možnost se od leta 2013 redko uporablja: Komisija je namreč odobrila le dve razširitvi pravil. Kaže, da je glavna ovira obdobje uporabe razširitve, ki znaša od 60 dni do 12 mesecev in ni ustrezno prilagojeno nestanovitnosti trga. Učinkovitejše bi bilo prožnejše orodje, ki bo omogočalo, da se razširitev pravil uporablja za krajše obdobje. Vendar je ta potreba po večji prožnosti je v nasprotju s časovnimi omejitvami, saj morajo nacionalne uprave in Komisija prošnje preučiti ob upoštevanju zahtev iz uredbe o SUT. Čeprav je torej razširitev pravil potencialno močno orodje, ki koristi celotnemu proizvodnemu sektorju, je njena uporaba omejena zaradi njene lastne zapletenosti.

Komisija je zaradi olajšanja razširitve pravil objavila smernice[21]. V prihodnosti bi lahko bilo koristno zagotoviti podrobnejše smernice o nekaterih posebnih vidikih postopka, zlasti o merilih za dokazovanje zastopanosti organizacij proizvajalcev na določenem geografskem območju. Da bi zagotovila upoštevanje enomesečnega roka za odobritev ali zavrnitev zahteve za razširitev pravil, je Komisija poleg tega pooblastila komisarja za pomorske zadeve in ribištvo, da v njenem imenu sprejema odločitve o odobritvi ali zavrnitvi razširitve pravil.

2.1.5 Načrti proizvodnje in trženja

Z začetkom veljavnosti revidirane uredbe o SUT se je okvir delovanja organizacije proizvajalcev spremenil: intervencijski mehanizmi so bili odpravljeni (razen mehanizmov pomoči za skladiščenje, glej spodaj), podpora pa je prevzela obliko tržno usmerjenega instrumenta, tj. načrtov proizvodnje in trženja.

Načrte proizvodnje in trženja morajo pripraviti vse organizacije proizvajalcev. So bistvena orodja revidirane uredbe o SUT, ki ribiče in ribogojce podpirajo pri trajnostnem in skupnem upravljanju dejavnosti, učinkovitejšem usmerjanju njihove proizvodnje, izpolnjevanju zahtev

[21] SWD(2016) 113 final z dne 1. aprila 2016 – Delovni dokument služb Komisije z naslovom Smernice o izvajanju Poglavja II „Poklicne organizacije“ Uredbe (EU) št. 1379/2013 o vzpostavitvi skupne ureditve trgov za ribiške proizvode in proizvode iz ribogojstva.

trga (v smislu količine in kakovosti) in izkoriščanju tržnih priložnosti. Organizacije proizvajalcev lahko v okviru izvajanja svojih načrtov proizvodnje in trženja za doseganje ciljev skupne ureditve trgov in SRP uporabijo številne ukrepe, vključno z upravljanjem ribolovnih možnosti (kvotami).

Organizacije proizvajalcev in države članice na splošno priznavajo, da so načrti proizvodnje in trženja inovativna, učinkovita in prožna orodja. V prvih nekaj letih izvajanja po začetku veljavnosti prenovljene uredbe o SUT se je pojavilo nekaj težav v zvezi s financiranjem in vsebino načrtov[22]. Ker je bilo sprejetje ESPR odloženo za več mesecev, številne organizacije proizvajalcev niso imele jasne predstave o finančni podpori, ki jo lahko pričakujejo, zaradi česar je bilo sprejetje prvih načrtov proizvodnje in trženja odloženo ali pa je bila njihova raven ambicioznosti nižja.

Nacionalne uprave in organizacije proizvajalcev so bile negotove tudi glede narave ukrepov, ki jih je mogoče uporabiti, in zlasti njihove upravičenosti do javne finančne podpore. To orodje je bilo namreč novost, poleg tega pa je bila z njim uvedena drugačna logika v zvezi z upravičenostjo ukrepov, ki jih je mogoče uporabiti: upravičenost je odvisna od namena načrtov in ne od njihove narave, zato je potencialno upravičen vsak izdatek, ki prispeva k doseganju ciljev organizacij proizvajalcev. Pogosti stiki z nacionalnimi upravami, organizacijami proizvajalcev[23] in predstavniki sektorja so omogočili postopno izboljšanje celotnega postopka, ki se zdaj šteje za zadovoljivega in daje rezultate. V skladu s členom 66 uredbe o ESPR[24] je zagotavljanje finančne podpore za načrte proizvodnje in trženja obvezno. Čeprav ta obveznost ni bila prenesena v uredbo o ESPRA[25], so vse zadevne države članice navedle, da so pripravljene še naprej zagotavljati ali okrepiti finančno podporo za načrte proizvodnje in trženja svojih organizacij proizvajalcev. Kljub temu je treba poudariti, da se lahko raven podpore med državami članicami precej razlikuje, zaradi česar imajo organizacije proizvajalcev, ki morajo spoštovati ista pravila, težave v zvezi z enakimi konkurenčnimi pogoji. Da bi zmanjšala razlike, si bo Komisija še naprej prizadevala za ozaveščanje o številnih razlogih, zaradi katerih je ustrezno financiranje pomembno. Različni pristopi in obravnave so sicer v sistemu, ki je zasnovan za izpolnjevanje specifičnih potreb in zahtev na nacionalni in regionalni ravni, neizogibno prisotni.

Načrti proizvodnje in trženja so se izkazali tudi kot učinkovita orodja za dodeljevanje in upravljanje kvot med člani organizacij proizvajalcev. Med drugim morajo vključevati program proizvodnje in ukrepe, ki jih mora organizacija proizvajalcev sprejeti, da bi zagotovila trajnostne ribolovne dejavnosti svojih članov. To pomeni, da lahko organizacije proizvajalcev odločajo o količinah, ki bodo dodeljene, in najboljšem času za ribolovne dejavnosti. Rezervacija določenih količin škampov za konec leta na primer pomaga preprečiti

---

22 Komisija je izvedla vmesno oceno začetnih težav.

23 Svetovalni svet za trge je izdal smernice o vsebini in izvajanju načrtov proizvodnje in trženja, namenjene organizacijam proizvajalcev in nacionalnim upravam.

24 Uredba (EU) št. 508/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. maja 2014 o Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo in razveljavitvi uredb Sveta (ES) št. 2328/2003, (ES) št. 861/2006, (ES) št. 1198/2006 in (ES) št. 791/2007 in Uredbe (EU) št. 1255/2011 Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 149, 20.5.2014, str. 1).

25 Uredba (EU) 2021/1139 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. julija 2021 o vzpostavitvi Evropskega sklada za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo ter spremembi Uredbe (EU) 2017/1004 (UL L 247, 13.7.2021, str. 1).

prezgodnje izčrpanje zalog in zadevnim članom omogoča, da ob koncu leta zaračunavajo višje cene.

Vsebina načrtov proizvodnje in trženja ter spremljanje njihovega izvajanja je postopek, ki poteka med organizacijami proizvajalcev in njihovimi pristojnimi organi. Kljub temu je jasno, da prihaja do konvergence v smislu dobrega stanja staležev (organizacije proizvajalcev upravljajo 80 % vrst, za katere se uporabljajo kvote), zlasti v Severnem morju in severovzhodnem Atlantiku, ter da so bile flote vsaj do nedavnih kriz, ki sta prizadeli sektor (pandemija COVID-19 in ruska invazija v Ukrajino), gospodarsko uspešne. To dokazuje, da je skupno upravljanje kvot s strani organizacij proizvajalcev najučinkovitejši sistem za upravljanje skupnih virov. Poleg tega so načrti proizvodnje in trženja vsakič, ko je sektor prizadel zunanji šok, organizacijam proizvajalcev omogočili, da so dejavnosti svojih članov in tržne strategije hitro prilagodile nenadnim spremembam na trgu, s čimer se je odpornost sektorja bistveno povečala.

2.1.6 Stabilizacija trgov

Zaradi šestih mehanizmov tržne intervencije, ki so obstajali do leta 2013, je v določenih okoliščinah prihajalo do uničenja proizvodov ali njihovega umika iz prehrane ljudi. Ti mehanizmi so zato postali politično nesprejemljivi in gospodarsko neoptimalni. Z revizijo uredbe o SUT so se ti mehanizmi tržne intervencije omejili na en sam mehanizem skladiščenja, ki je bil na voljo pet let (2014–2018). Ta začasni mehanizem je organizacijam proizvajalcev omogočil, da se prilagodijo in postopoma preidejo na načrte proizvodnje in trženja. Uporabljal se je redko, kar potrjuje, da so se organizacije proizvajalcev lahko hitro prilagodile novim tržnim orodjem.

Kriza zaradi COVID-19 je povzročila nenadno zaprtje večine prodajnih mest s svežimi ribiškimi proizvodi in proizvodi iz akvakulture. Posledično je bilo primerno, da se ponovno uvede možnost uporabe mehanizma pomoči za skladiščenje in vanj vključijo tudi organizacije proizvajalcev proizvodov iz akvakulture[26] (prvotno je bil mehanizem namenjen le organizacijam proizvajalcev ribiških proizvodov). Mehanizem je postal ponovno na voljo 1. februarja 2020 in se je prenehal uporabljati skupaj z drugimi kriznimi ukrepi v zvezi s pandemijo COVID-19, tj. 31. decembra 2020.

Čeprav organizacije proizvajalcev zagotavljajo učinkovito načrtovanje dejavnosti, bi mehanizem skladiščenja za nekatere vrste še naprej predstavljal pomembno orodje. Vendar je vedno veljalo stališče, da bi trajna ponovna vzpostavitev tega mehanizma privedla do opuščanja strogega strateškega načrtovanja prek načrtov proizvodnje in trženja.

[26] Seznam upravičenih vrst iz uredbe o SUT je bil prilagojen tej spremembi: med vrste iz Priloge II k uredbi o SUT so bili dodani vsi proizvodi iz tarifne številke kombinirane nomenklature 0302 (tj. „Ribe, sveže ali ohlajene, razen ribjih filetov in drugega ribjega mesa iz tarifne številke 0304“).

2.2 Tržni standardi

Prispevek k doseganju ciljev SRP ter določanje in upoštevanje tržnih standardov

Poglavje III uredbe o SUT obravnava skupne tržne standarde za ribiške proizvode in proizvode iz akvakulture. Ribiški proizvodi in proizvodi iz akvakulture, ki jih zajema okvir tržnih standardov in so namenjeni za prehrano ljudi, morajo te standarde izpolnjevati.

Cilji standardov so opisani v uvodni izjavi 18 uredbe o SUT. Tržni standardi bi morali zlasti omogočiti oskrbo trga s trajnostnimi proizvodi in prispevati k uresničitvi celotnega potenciala notranjega trga ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture. Poleg tega bi morali olajšati izvajanje tržnih dejavnosti, ki temeljijo na lojalni konkurenci, in tako prispevati k večji donosnosti proizvodnje.

Tržni standardi, vključeni v uredbo o SUT iz leta 2013, so bili prvotno sprejeti v osemdesetih in devetdesetih letih prejšnjega stoletja[27]. Določajo usklajene značilnosti konzerviranega tuna/konzervirane palamide in konzerviranih sardel ter usklajen okvir za razvrščanje svežih in ohlajenih ribiških proizvodov, vključno z minimalnimi zahtevami glede svežosti in velikosti. Standardi se uporabljajo tako za proizvode iz EU kot za uvožene proizvode.

Komisija je leta 2019 izvedla namensko ocenjevanje izvajanja standardov[28], da bi ocenila, ali obstoječi standardi še vedno ustrezajo svojemu namenu. V oceni je bilo ugotovljeno, da so tržni standardi na splošno ustrezni in učinkoviti ter da v mejah svojega sedanjega področja uporabe in osnovnih meril ustvarjajo dodano vrednost. Ugotovljene pa se bile tudi pomanjkljivosti obstoječega okvira v smislu njegove zmožnosti doseganja ciljev uredbe o SUT. Ugotovljeno je bilo zlasti, da okvir v omejeni meri zagotavlja, da so proizvodi, ki se tržijo v EU, trajnostni. V oceni in med posvetovanji, povezani z oceno, so bile opredeljene tudi možnosti za poenostavitev, racionalizacijo in posodobitev standardov. Ocena je pokazala tudi, da je raven nadzora, ki ga nacionalni organi izvajajo za zagotavljanje skladnosti s standardi, razmeroma nizka.

Komisija je na podlagi ocene in ugotovitve, da trajnostnost ni zadostno obravnavana, začela revizijo okvira tržnih standardov in aprila 2020 objavila začetno oceno učinka[29]. Zaradi vidika trajnostnosti je bila revizija standardov vključena v akcijski načrt strategije Komisije „od vil do vilic“[30].

Komisija je izvedla javno posvetovanje, ki je potekalo od novembra 2020 do februarja 2021, in rezultate objavila na svojem spletišču[31]. Obenem so potekala ciljno usmerjena posvetovanja z deležniki. Posvetovanja so potrdila potencialne koristi okvira EU za obveščanje potrošnikov

---

27 Uredba Sveta (EGS) št. 2136/89 z dne 21. junija 1989 o določitvi skupnih tržnih standardov za konzervirane sardele,Uredba Sveta (EGS) št. 1536/92 z dne 9. junija 1992 o skupnih tržnih standardih za konzervirani tun in palamidoin Uredba Sveta (ES) št. 2406/96 z dne 26. novembra 1996 o določitvi skupnih tržnih standardov za nekatere ribiške proizvode.

28 SWD(2019) 453 final z dne 20. decembra 2019 – *Evaluation –Marketing standards framework for fishery and aquaculture products* (Delovni dokument služb Komisije o oceni okvira tržnih standardov za ribiške proizvode in proizvode iz akvakulture).

29 https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12262-Review-of-the-marketing-standards-framework-for-fishery-and-aquaculture-products.

30 Strategija „od vil do vilic“ (europa.eu).

31 Ribji proizvodi in proizvodi iz morskih sadežev – pregled tržnih standardov.

o trajnostnosti živilskih proizvodov, vključno z ribiškimi proizvodi. Kot je bilo napovedano v strategiji „od vil do vilic“, je pomembno nadaljevati delo v zvezi s pobudo za trajnostni prehranski sistem, ki jo Komisija namerava predlagati leta 2023 za usklajen pristop EU k trajnostni proizvodnji hrane.

2.3 Informacije za potrošnike

2.3.1 Prispevek k doseganju ciljev SRP

Da bi skupna ureditev trgov v celoti dosegla svoje cilje, je bistveno, da potrošniki prek trženjskih in izobraževalnih kampanj prejmejo informacije o pomenu uživanja ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture, številu vrst, ki so na voljo, in pomenu razumevanja informacij, navedenih na oznakah. Da bi se lahko potrošniki ozaveščeno odločali, jim je treba poleg tega zagotoviti jasne in celovite informacije o proizvodih, ki se prodajajo na trgu EU. Ti proizvodi morajo ne glede na svoje poreklo izpolnjevati enaka pravila.

Zato je namen poglavja IV uredbe o SUT (Informacije za potrošnike) zagotoviti informacije potrošnikom z označevanjem morske hrane, ki je ključno za spodbujanje bolj trajnostnih nakupov, in s tem prispevati k doseganju cilja SRP glede trajnostnosti. Poleg tega so potrošniki s sprejemanjem odločitev in svojimi nakupovalnimi preferencami pomembni akterji pri upravljanju trajnostnosti. Da bi potrošnikom zagotovili informacije o vseh ribiških proizvodih in proizvodih iz akvakulture, je treba zagotoviti pretok ključnih informacij vzdolž dobavne verige. To je mogoče doseči le z ustreznim sistemom sledljivosti vseh ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture. V ta namen je Komisija maja 2018 predlagala[32], da se pravila o sledljivosti (iz uredbe EU o nadzoru ribištva), ki so veljala od leta 2009, okrepijo in uporabljajo za vse ribiške proizvode in proizvode iz akvakulture[33]. Za zagotavljanje skladnosti z veljavnimi pravili SRP sta potrebni sledljivost in povezana preglednost. Ob podpori ustreznega sistema označevanja lahko zagotovita, da so informacije, ki se zagotavljajo potrošnikom, verodostojne in zanesljive. Nepogrešljivi sta tudi v boju proti goljufijam s hrano, vključno z napačnim označevanjem.

V uredbi o SUT so določena pravila o obveznih in prostovoljnih informacijah o predpakiranih in nepredpakiranih ribiških proizvodih in proizvodih iz akvakulture iz točk (a), (b), (c) in (e) Priloge I. Uredba uvaja zahteve glede zagotavljanja novih in podrobnejših obveznih informacij, na primer obveznost obveščanja o ribolovnem orodju in podrobnem območju ulova/gojenja ali obveznost glede označevanja, v katero so izrecno vključeni obrati javne prehrane. V uredbi o SUT je določeno, da morajo obrati javne prehrane prejeti enake informacije kot končni potrošniki. Tako lahko sprejemajo bolj trajnostne odločitve in prispevajo k boljši ozaveščenosti med uživanjem morske hrane zdoma.

Da bi olajšala dostop do trgovskih imen vrst in njihovo primerjavo v vseh državah članicah, je Komisija leta 2016 vzpostavila informacijski sistem[34], v katerem so zbrana vsa trgovska imena, priznana v posameznih državah članicah, in druge koristne informacije, kot so

[32] Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 glede nadzora ribištva (COM(2018) 368 final).

[33] Uredba Sveta (ES) št. 1224/2009 z dne 20. novembra 2009 o vzpostavitvi nadzornega sistema Skupnosti za zagotavljanje skladnosti s pravili skupne ribiške politike.

[34] Trgovska imena ribiških proizvodov in proizvodov iz ribogojstva (europa.eu).

znanstvena imena, načini proizvodnje in območja ulova. Za lažje razumevanje in izvajanje pravil o informacijah za potrošnike je Komisija leta 2014 objavila žepni vodnik[35] za deležnike, leta 2019 pa posodobljen seznam vprašanj in odgovorov[36].

Na splošno je uredba skupni ureditvi trgov z določbami o označevanju morske hrane dosegla pomembne cilje glede izboljšanja ozaveščenosti potrošnikov. Vendar na nekaterih področjih še vedno ostajajo razhajanja, predvsem glede področja uporabe (predelani proizvodi, kaviar, pripravljeni nevretenčarji), informacij o poreklu/izvoru, informacij, ki so relevantne za trajnostnost proizvoda, in prostovoljnih informacij.

2.3.2 Obvezne informacije

V členu 35 uredbe o SUT je določeno, da morajo biti na etiketah ali oznakah ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture iz točk (a), (b), (c) in (e) Priloge I, ki se tržijo v EU, navedeni:

- trgovsko ime vrste in njeno znanstveno ime;
- način proizvodnje;
- območje, na katerem je bil proizvod ulovljen ali gojen, in kategorija ribolovnega orodja, uporabljena za ulov proizvoda;
- podatek o tem, ali je proizvod odmrznjen, in
- najkrajši rok trajanja[37], kadar je to primerno.

Posebna raziskava Eurobarometer o navadah potrošnikov EU v zvezi ribiškimi proizvodi in proizvodi iz akvakulture iz leta 2021 je pokazala, da so obvezne informacije, ki jih potrošniki obravnavajo kot najpomembnejše, navedbe „porabiti do“ ali „uporabno najmanj do“ (69 %), ime proizvoda in vrsta (57 %) ter podatek, ali je proizvod pridobljen iz prostoživeče ali gojene živali (54 %). Le 24 % vprašanih je navedlo, da bi morale biti navedene informacije o uporabljenem ribolovnem orodju.

Med ciljno usmerjenem posvetovanjem o izvajanju uredbe o SUT[38] so bile zahteve glede obveznih informacij za potrošnike močno pohvaljene kot odličen ukrep, ki koristi deležnikom EU in potrošnikom.

Kljub temu je treba preučiti nekaj vprašanj. Prvič, številni deležniki so zahtevali, da se na področje uporabe člena 35 uredbe o SUT vključijo predelani ribiški proizvodi in proizvodi iz akvakulture (ki predstavljajo več kot 22 % porabe v EU). Menijo, da ni nobenega razloga za izvzetje predelanih proizvodov iz zahtev glede zagotavljanja informacij, ki so pomembne za potrošnike in imajo pomembno vlogo pri ocenjevanju trajnostnosti proizvodov. Poleg tega po mnenju številnih deležnikov nekatere nedoslednosti (npr. v zvezi s proizvodi, ki so označeni z oznako KN[39] in ne na podlagi načina predelave, kot so kaviar in nevretenčarji) negativno

---

35 *Žepni vodnik po novih oznakah na področju ribištva in ribogojstva EU za potrošnike*.

36 *FAPs Consumer information*, (Informacije o ribiških proizvodih in proizvodih iz akvakulture za potrošnike), 2019.

37 Najkrajši rok trajanja ustreza navedbi „uporabno najmanj do“ ali „uporabno najmanj do konca“ iz Priloge X k Uredbi (EU) št. 1169/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2011 o zagotavljanju informacij o živilih potrošnikom.

38 Glej Prilogo 2.

39 Kombinirana nomenklatura.

vplivajo na doseganje ciljev glede sledljivosti in trajnostnosti. Drugič, večina sodelujočih v posvetovanju je navedla, da se zahteve glede obveznih informacij za potrošnike izvajajo pomanjkljivo. Izvajanje po vsej EU naj bi bilo neenotno, kar je še posebej pomembno v nekaterih segmentih, kot so prodajalne rib in obrati javne prehrane. Nekaj nevladnih organizacij in ribičev je poudarilo, da nacionalni pregledi ne zadostujejo za zagotovitev ustreznega izvajanja. Strokovnjaki iz Znanstvenega, tehničnega in gospodarskega odbora za ribištvo (STECF) so poudarili, da je treba obveščanje potrošnikov v okviru uredbe o SUT izboljšati, da se omogoči zanesljiva ocena trajnostnosti proizvodov. To zadeva zlasti podrobnejše informacije o območju ulova in ribolovnem orodju v primeru ribiških proizvodov, saj kaže, da so sedanje kategorije nezadostne, ter o proizvodnem sistemu v primeru proizvodov iz akvakulture[40].

Za namene člena 37 uredbe o SUT informacijski sistem Komisije v zvezi s trgovskimi imeni[41] zagotavlja hiter spletni dostop do informacij o ribiških proizvodih in proizvodih iz akvakulture v vseh 24 uradnih jezikih EU z možnostjo iskanja, ki temelji predvsem na razmerju med trgovskimi imeni in imeni, ki so jih države članice določile na svojih nacionalnih seznamih. Ta storitev ostaja aktivna in se redno posodablja.

Navedba območja, na katerem je bil proizvod ulovljen ali gojen, v skladu s členom 38 uredbe o SUT sproža razprave, zlasti v zvezi s primeri, ko to navedbo dopolnjujejo prostovoljne informacije o poreklu. Komisija je leta 2019 naročila vedenjsko študijo[42], da bi bolje razumela, v kolikšni meri navedbe o poreklu na ribiških proizvodih in proizvodih iz akvakulture izpolnjujejo potrebe potrošnikov. V študiji je bilo ugotovljenih nekaj pomanjkljivosti (nedoslednost, nepomembne ali nejasne informacije itd.), zaradi katerih prostovoljne navedbe o poreklu povzročajo precejšnjo zmedo.

2.3.3 Poročanje o okoljskem označevanju

Komisija mora v skladu s členom 36 uredbe o SUT Evropskemu parlamentu in Svetu predložiti poročilo o možnostih za vzpostavitev vseevropskega sistema okoljskega označevanja ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture. Komisija je poročilo sprejela maja 2016.

V poročilu so bila izpostavljena številna vprašanja, povezana z znaki za okolje. Prvič, da bi bil znak za okolje verodostojen, je treba vzpostaviti zanesljiv postopek certificiranja. Drugič, zaznana razširjenost znakov za okolje in hkratna uporaba drugih komunikacijskih orodij lahko povzročita zmedo med potrošniki. Tretjič, stroški proizvajalcev, povezani s certificiranjem, so lahko precejšnji, prodaja proizvodov z znakom za okolje pa lahko ustvari nove trge za proizvode.

Na podlagi tega sta v poročilu Komisije določeni dve možnosti za morebitne ukrepe politike:

---

[40] Poročilo STECF – *Criteria and indicators to incorporate sustainability aspects for seafood products in the marketing standards under the Common Market Organisation* (Merila in kazalniki za vključitev vidikov trajnostnosti morskih proizvodov v tržne standarde v okviru skupne ureditve trgov) (STECF-20-05).

[41] Trgovska imena ribiških proizvodov in proizvodov iz ribogojstva (europa.eu).

[42] *Behavioural Study on origin claims on fishery and aquaculture products* (Vedenjska študija o navedbah o poreklu ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture).

- vzpostavitev samostojnega vseevropskega sistema označevanja ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture z znakom za okolje oziroma

- določitev minimalnih zahtev za zasebne znake za okolje v smislu trajnostnih meril in osnovnega postopka certificiranja.

V Evropskem parlamentu in Svetu so bila mnenja o poročilu in natančneje o najprimernejših nadaljnjih ukrepih različna. Zato sta sozakonodajalca na koncu zavrnila obe možnosti politike. Medtem je bila druga možnost širše obravnavana v predlogu Komisije o krepitvi vloge potrošnikov za zeleni prehod[43].

2.3.4 Dodatne prostovoljne informacije

V členu 39 uredbe o SUT je določeno, da se lahko prostovoljno predložijo naslednje jasne, nedvoumne in preverljive informacije:

- datum ulova/nabiranja;
- datum iztovarjanja ali informacije o pristanišču iztovarjanja;
- podrobnejše informacije o ribolovnem orodju;
- podatki o državi zastave plovila;
- informacije o okolju;
- informacije etične ali socialne narave;
- informacije o proizvodnih tehnikah in postopkih ter
- informacije o hranilni vrednosti (le v primeru nepredelanih živil z eno samo sestavino[44]).

Ta seznam je neizčrpen, pri čemer druge možnosti niso izrecno prepovedane.

Posebna raziskava Eurobarometer o navadah potrošnikov EU v zvezi ribiškimi proizvodi in proizvodi iz akvakulture[45] kaže, da potrošnike najbolj zanimajo prostovoljne informacije o datumu ulova ali proizvodnje (76 % vprašanih), kar je daleč pred drugimi informacijami, kot so informacije o okolju (44 %), informacije o državi plovila, informacije o ribičih ali ribogojcih (oboje 33 %) ali informacije o pristanišču iztovarjanja oziroma informacije etične narave (oboje 26 %).

Sektor sicer meni, da bi lahko navajanje dodatnih datumov (datumov ulova, iztovarjanja) potrošnike zelo zmedlo. Poleg tega kakovost ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture zagotavljajo merila glede svežosti, ki za predelane proizvode niso tako pomembna. V zvezi z navajanjem pristanišča iztovarjanja ali države zastave plovil obstajajo pomisleki glede napačnega razumevanja informacij o poreklu.

---

43 Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi direktiv 2005/29/ES in 2011/83/EU v zvezi s krepitvijo vloge potrošnikov za zeleni prehod z boljšim varstvom pred nepoštenimi praksami in boljšim obveščanjem (COM(2022) 143 final).

44 Označba hranilne vrednosti je v skladu z Uredbo (EU) št. 1169/2011 od decembra 2016 obvezna za vse kategorije živil, razen nepredelanih živil z eno sestavino.

45 *EU Consumer Habits Regarding Fishery and Aquaculture Products* (Navade potrošnikov EU v zvezi z ribiškimi proizvodi in proizvodi iz akvakulture), 2021.

Komisija je v predlogu direktive o krepitvi vloge potrošnikov za zeleni prehod z boljšim varstvom pred nepoštenimi praksami in boljšim obveščanjem[46] predlagala nove zahteve glede prostovoljnega zagotavljanja okoljskih trditev.

2.4 Pravila o konkurenci

Prispevek k doseganju ciljev SRP in izvzetja iz pravil o konkurenci

V skladu s členom 41 uredbe o SUT je mogoče organizacije proizvajalcev izvzeti iz uporabe pravil o konkurenci iz člena 101(1) Pogodbe o delovanju EU (PDEU), da bi te organizacije dosegle svoje cilje, pod pogojem, da so ti cilji nujni za doseganje ciljev iz člena 39 PDEU, ne pomenijo obveznosti zaračunavanja enakih cen, ne povzročajo nikakršnega drobljenja trgov v EU, ne izključujejo konkurence ter ne preprečujejo konkurence za bistveni del zadevnih proizvodov. To izvzetje je bistveno orodje, ki omogoča, da nekatere dejavnosti v okviru izvajanja načrtov proizvodnje in trženja, kot je nadzor, ki se z namenom stabilizacije trgov in cen izvaja nad količinami, ki jih člani dajo na trg, potekajo v skladu z obveznostmi glede ohranjanja, in preprečuje nastajanje živilskih odpadkov.

Iz pravil o konkurenci se lahko izvzamejo le subjekti, ki so do tega upravičeni v skladu z uredbo o SUT in so jih države članice priznale v skladu s členom 6 navedene uredbe. Nepriznani kolektivni organi proizvajalcev (npr. zadruge, *cofradías*) do izvzetja zato niso upravičeni. Pregledi skladnosti organizacij proizvajalcev, ki jih je opravila Komisija, so pokazali, da dejavnosti, povezane s proizvodnjo, predelavo in trženjem iztovorjenih ribiških proizvodov, včasih upravljajo nepriznani organi oziroma da se navedene dejavnosti upravljajo prek njih. V teh primerih so bili pristojni organi držav članic pozvani k sprejetju potrebnih ukrepov.

Nekatere organizacije se s to omejitvijo ne strinjajo in zahtevajo spremembo uredbe o SUT, na podlagi katere bi bile tudi one upravičene do izvzetja iz pravil o konkurenci in dostopa do financiranja. Vendar organizacije proizvajalcev opravljajo jasno opredeljene naloge, ki so ključne za izvajanje SRP. V ta namen morajo upoštevati strog skupen pravni okvir pod nadzorom svojih nacionalnih organov.

2.5 Tržne informacije

V uredbi o SUT je za povečanje preglednosti in učinkovitosti trga določeno, da mora Komisija zbirati in obdelovati ekonomske informacije o trgih ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture EU ter jih posredovati deležnikom in širši javnosti (člen 42 uredbe o SUT).

V ta namen je Komisija ustanovila Evropsko opazovalnico trgov za proizvode iz ribištva in akvakulture (EUMOFA[47]). Opazovalnica EUMOFA se v obliki pripravljalnega ukrepa razvija

[46] Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi direktiv 2005/29/ES in 2011/83/EU v zvezi s krepitvijo vloge potrošnikov za zeleni prehod z boljšim varstvom pred nepoštenimi praksami in boljšim obveščanjem (COM(2022) 143 final).

[47] www.euomfa.eu

od leta 2010. Namensko spletišče in podatkovna zbirka sta na voljo od aprila 2013, v celoti pa delujeta od začetka veljavnosti revidirane uredbe o SUT.

Opazovalnica EUMOFA gospodarskim subjektom iz ribiškega sektorja v najširšem smislu zagotavlja tržne informacije za boljše razumevanje tržnih trendov. Namen opazovalnice EUMOFA je tudi podpirati postopke oblikovanja javnih politik ter njihovo izvajanje s strani javnih organov in deležnikov. Poleg tega je njen cilj podpreti raziskovalne organe, deležnike in širšo javnost z izboljšanjem dostopa do tržnih informacij in podatkov.

Ta opazovalnica je še posebej pomembna, saj na ravni EU ni druge možnosti za zagotavljanje informacij o zapletenem in dinamičnem trgu, za katerega sta značilna močna odvisnost od uvoza iz držav, ki niso članice EU (stopnja samozadostnosti je 38,9-odstotna, v zvezi s petimi vrstami, ki se najpogosteje uživajo[48], pa le 11-odstotna) in velik obseg trgovine znotraj EU (trgovinski tokovi znotraj EU so večji od uvoza iz držav, ki niso članice EU). Obseg oskrbe EU z ribiškimi proizvodi in proizvodi iz akvakulture, namenjenimi za prehrano ljudi, ki vključuje domačo proizvodnjo in uvoz, znaša skoraj 13 milijonov ton v ekvivalentu žive teže. Posameznik v EU letno zaužije približno 23 kg ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture[49].

Opazovalnico EUMOFA je mogoče obravnavati kot referenčno opazovalnico živilskih proizvodov. Zagotavlja tudi najcelovitejšo zbirko podatkov o mednarodnih trgovinskih tokovih ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture. Spletna platforma zagotavlja dnevne ekonomske podatke o vseh segmentih vrednostne verige. Opazovalnica je tudi strokovno središče, ki izvaja tržne analize in izdaja publikacije o več temah, ki so relevantne za industrijo in institucionalne deležnike. Objavlja tudi analitično gradivo v podporo oblikovanju politik. Med nedavnima krizama (pandemijo COVID-19 in rusko invazijo v Ukrajino) je imela ključno vlogo pri obveščanju tržnih deležnikov, saj je zagotavljala preglednost in pojasnila o dogajanju na trgu.

V zadnjem letu je imelo spletišče opazovalnice EUMOFA približno 3 000 mesečnih obiskov[50] iz več kot 140 držav. Število publikacij, v katerih je omenjena opazovalnica EUMOFA, se povečuje, te publikacije pa so vedno bolj raznolike (npr. javna poročila, znanstvene in akademske publikacije, specializirani tiskani mediji). Obsežno razširjanje strokovnega znanja opazovalnice EUMOFA dokazuje, da je opazovalnica zanesljiva in ustrezno priznana.

Da bi izpolnila svojo obveznost zagotavljanja tržnih informacij, je Komisija izvedla redne raziskave Eurobarometer o navadah potrošnikov EU v zvezi z ribiškimi proizvodi in proizvodi iz akvakulture (leta 2017, 2019 in 2021)[51].

---

48 Tun, losos, trska, aljaška trska in kozice.

49 Vir: EUMOFA: *The EU fish market* (Ribji trg EU), 2022.

50 Obiski enkratnih obiskovalcev.

51 Raziskave Eurobarometer o navadah potrošnikov EU v zvezi z ribiškimi proizvodi in proizvodi iz akvakulture.

3 SKLEPNE UGOTOVITVE

Skupna tržna politika za ribiške proizvode in proizvode iz akvakulture, kot je določena v uredbi o SUT, učinkovito prispeva k doseganju ciljev SRP, zlasti v smislu konkurenčnosti, stabilnosti trga, preglednosti in zagotavljanja raznolike ponudbe morske hrane potrošnikom.

Poklicne organizacije, zlasti organizacije proizvajalcev, ki so od samega začetka veljale za ključne akterje pri izvajanju ciljev skupne ureditve trgov, so se izkazale za bistvene pri izboljšanju tržnih pogojev za oskrbo z morsko hrano, s čimer so se povečali prihodki proizvajalcev. Komisija je v zvezi z okrepitvijo vloge organizacij proizvajalcev v okviru skupne ureditve trgov izvedla prvi celovit niz pregledov pogojev za priznanje, da bi preverila skladnost in operativne zmogljivosti organizacij proizvajalcev. Ti pregledi bodo izvedeni ponovno.

Organizacije proizvajalcev in nacionalne uprave so zaradi inovativnosti in obvezne narave načrtov proizvodnje in trženja potrebovale nekaj let, da so se prilagodile delovanju na njihovi podlagi. Sistem zdaj na splošno velja za povsem delujočega in zelo pomembnega za doseganje ciljev skupne ureditve trgov, izvajanje SRP v praksi in izkoriščanje tržnih priložnosti. Kljub temu ostajajo težave, zlasti v zvezi z različno obravnavo s strani nacionalnih uprav, bodisi glede financiranja bodisi glede upravne podpore in upravičenosti ukrepov. Ti vidiki lahko organizacije proizvajalcev ovirajo pri izpolnjevanju njihovih nalog v celoti, zato je potrebna stalna pomoč Komisije. Izboljšati bi bilo treba tudi podporo pri ustanavljanju in financiranju nadnacionalnih poklicnih organizacij, kar je Komisija že storila z zagotovitvijo smernic državam članicam in organizacijam proizvajalcev.

Skupna ureditev trgov je z zagotovitvijo skupnega zakonodajnega okvira z enakimi tržnimi standardi pozitivno prispevala k povečanju konkurenčnosti. Vendar ti standardi ne zagotavljajo zadostnega spodbujanja trajnostnih proizvodov. Kot je bilo napovedano v strategiji „od vil do vilic“, je pomembno nadaljevati delo v zvezi s pobudo za trajnostni prehranski sistem, ki jo Komisija namerava predlagati leta 2023 za usklajen pristop EU k trajnostni proizvodnji hrane.

Na splošno se šteje, da določbe o informacijah za potrošnike ustrezajo svojemu namenu, pri tem pa bo treba nekaj pozornosti še naprej namenjati nekaterim pomanjkljivostim, kot so razlike v pokritosti in skladnosti nekaterih prodajnih mest. Označevanje bo v dobavni verigi ostalo sporna tema, saj med mnenji in prednostnimi nalogami prihaja do razhajanj. V vsakem primeru bi bilo treba zagotoviti podrobnejše informacije, da bi si lahko potrošniki ustvarili pravo predstavo o trajnostnosti proizvodov.

Možnost izvzetja organizacij proizvajalcev iz pravil o konkurenci pod pogoji iz uredbe o SUT se zdi potrebna za združevanje donosnosti z obveznostjo, v skladu s katero morajo organizacije proizvajalcev dosegati ohranitvene cilje in cilje glede upravljanja staležev. Zmožnost organizacij proizvajalcev, da načrtujejo količine, ki jih njihovi člani dajo na trg, je bistveno orodje za ohranjanje ustreznih ravni cen in preprečevanje nastajanja živilskih odpadkov.

Komisija je z ustanovitvijo evropske opazovalnice trgov določila standarde glede tržnih informacij. Storitve, ki jih je zagotavljala opazovalnica EUMOFA, so deležnikom služile v številne namene. Zelo cenjene so bile v času krize, ko je bila opazovalnica še posebej v pomoč pri oblikovanju politik in industrijskih strategij.

Izvajanje določb o SUT je pokazalo, da sta potrebna zaupanje in razumevanje med organi, sektorjem in civilno družbo. Za boljše razumevanje vplivov nekaterih dogodkov na trg in potreb sektorja se organizirajo redne izmenjave, zlasti s Svetovalnim svetom za trge[52]. Ta dialog je treba nadaljevati in okrepiti, da se olajša izvajanje skupne ureditve trgov.

Skleniti je mogoče, da sta uredba o SUT in način njenega izvajanja po reformi na splošno uspešna. Skupna ureditev trgov je z intervencijske tržne politike, prevzete iz skupne kmetijske politike, prešla na tržno usmerjeno dinamično politiko, ki jo vodijo pooblaščeni tržni deležniki. Izkazalo se je, da je prehod pomemben za zagotavljanje dolgoročne trajnostnosti in donosnosti sektorja v okviru doslednega izvajanja SRP. Področja, na katerih so potrebne izboljšave, so dobro opredeljena, Komisija pa jih bo obravnavala v tesnem sodelovanju z deležniki in nacionalnimi upravami, da bi bil učinek obstoječih tržnih orodij čim večji ter da bi se zagotovila skladnost in odpravile pomanjkljivosti.

[52] Vloge in dosežki svetovalnih svetov so opisani v delovnem dokumentu služb Komisije, priložen sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu – Skupna ribiška politika danes in jutri: pakt za ribištvo in oceane za trajnostno, znanstveno utemeljeno, inovativno in vključujoče upravljanje ribištva (SWD(2023) 103, oddelek 3.12).

PRILOGI

Priloga 1 – Pravna podlaga

Z reformo skupne ureditve trgov se je pravni okvir korenito poenostavil.

Do konca leta 2013 so skupno ureditev trgov urejale:

- Uredba Sveta (ES) št. 104/2000;
- več kot 20 izvedbenih uredb Komisije, v katerih so določena podrobna pravila, in
- več uredb Sveta.

Januarja 2014 je začela veljati nova uredba o SUT. Skupno je bilo razveljavljenih 19 uredb Komisije[53], trenutno pa skupno ureditev trgov urejajo naslednji akti:

- Uredba (EU) št. 1379/2013 Evropskega parlamenta in Sveta o SUT za ribiške proizvode in proizvode iz ribogojstva (uredba o SUT);
- Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 1418/2013 glede načrtov proizvodnje in trženja;
- Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 1419/2013 o priznavanju organizacij proizvajalcev in medpanožnih organizacij;
- Priporočilo Komisije 2014/117/EU o oblikovanju in izvajanju načrtov proizvodnje in trženja ter
- tri uredbe Sveta o tržnih standardih (in ena izvedbena uredba Komisije), ki še veljajo:
    - Uredba Sveta (ES) št. 2406/96 o določitvi skupnih tržnih standardov za nekatere ribiške proizvode;
    - Uredba Komisije (EGS) št. 3703/85 o podrobnih pravilih za uporabo skupnih tržnih standardov za nekatere sveže ali hlajene ribe;
    - Uredba Sveta (EGS) št. 1536/92 o skupnih tržnih standardih za konzervirani tun in palamido ter
    - Uredba Sveta (EGS) št. 2136/89 o določitvi skupnih tržnih standardov za konzervirane sardele in trgovskih opisov konzerviranih sardel in proizvodov tipa sardele.

Uredba o skupni ureditvi trga je bila spremenjena trikrat, nazadnje zaradi uvedbe kriznih ukrepov v odziv na krizo zaradi COVID-19, in sicer z:

- Uredbo Sveta (EU) št. 1385/2013 z dne 17. decembra 2013;
- Uredbo (EU) 2015/812 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2015 ter
- Uredbo (EU) 2020/560 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2020.

[53] Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 1420/2013 z dne 17. decembra 2013.

Priloga 2 – Javno posvetovanje

Evropska komisija je 17. decembra 2021 začela ciljno usmerjeno posvetovanje[54] (rok je bil 14. marec 2022), da bi od deležnikov iz sektorja[55] zbrala izkušnje in pripombe o izvajanju uredbe o SUT.

- Komisija je prejela približno 125 izpolnjenih vprašalnikov o skupni ureditvi trgov.
- Tržna orodja, ki jih zagotavlja uredba o SUT, so bila na splošno ocenjena kot ustrezna in pozitivna, saj lahko prispevajo k doseganju ciljev SRP.
- Glavni dosežek reformirane tržne politike je zlasti ključna vloga, ki je bila dodeljena organizacijam proizvajalcev za skupno upravljanje dejavnosti proizvajalcev. Načrti proizvodnje in trženja organizacij proizvajalcev so prožna in učinkovita orodja za doseganje tržnih ciljev skupne ureditve trgov. Deležniki so poudarili, da so še vedno mogoče izboljšave, na primer na področju finančne podpore za te načrte, ki se lahko med državami močno razlikuje, in mehanizmov, ki niso povsem primerni za nadnacionalne organizacije.
- Informacije za potrošnike, zlasti oznake, se na splošno štejejo za primerne, čeprav v nekaterih primerih množičnost znakov za okolje in preveč specifične informacije nekoliko omejujejo berljivost trditev.
- Prispevek opazovalnice trgov (EUMOFA) k večji preglednosti in boljšemu razumevanju razvoja trga je na splošno pohvaljen.

Komisija je 10. junija 2022 ta posvetovalni postopek zaključila z dogodkom za deležnike na temo delovanja skupne ribiške politike (SRP) in skupne ureditve trgov, ki je potekal v Bruslju (mogoče se ga je bilo udeležiti na daljavo).

Razprave in interakcije med deležniki so potekale na dveh tematskih plenarnih sejah s kratkimi predstavitvami in panelnimi razpravami med predstavniki deležnikov. Na tematskih sejah so se obravnavali socialni, gospodarski in okoljski cilji SRP oziroma inovativnost, odpornost in upravljanje ribištva.

Rezultati tega posvetovalnega postopka so bistveno prispevali k pripravi poročila o delovanju skupne ureditve trgov.

[54] https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/TargetedConsultation2022ReportCMO

[55] K izpolnitvi vprašalnika in udeležbi na dogodku za deležnike so bili povabljeni vsi deležniki iz sektorja: akterji iz sektorja ribištva in akvakulture, nevladne organizacije ter akademski, znanstveni, socialni in gospodarski partnerji.